

KOHTUMÄÄRUS

Kohus	Tallinna Ringkonnakohus
Kohtunik	Virgo Saarmets
Määruse tegemise aeg ja koht	4. jaanuar 2021, Tallinn
Haldusasja number	3-20-2368
Haldusasi	MTÜ Eesti Suurkiskjad kaebus Keskkonnaameti 29. oktoobri 2020. a käskkirja nr 1-1/20/192 „Hundi küttemismahu kehtestamine 2020/2021. jahiaastaks“ tühistamiseks
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 7. detsembri 2020. a määrus
Menetlusosalised	Kaebaja – MTÜ Eesti Suurkiskjad Vastustaja – Keskkonnaamet, esindaja Signe Lehtme Kaasatud haldusorgan – Keskkonnaagentuur, esindajad Reve Ventsel ja Ilona Soolo
Menetluse alus ringkonnakohtus	Keskkonnaameti määruskaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- 1. Võtta menetluse Keskkonnaameti määruskaebus Tallinna Halduskohtu 7. detsembri 2020. a määruse peale haldusasjas nr 3-20-2368.**
- 2. Rahuldada Keskkonnaameti määruskaebus.**
- 3. Tühistada Tallinna Halduskohtu 7. detsembri 2020. a määrus haldusasjas nr 3-20-2368 ja teha uus määrus, millega jätta MTÜ Eesti Suurkiskjad esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Määruse peale ei saa edasi kaevata (HKMS § 252 lg 7).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Keskkonnaamet kehtestas **29.10.2020 käskkirjaga nr 1-1/20/192** jahiseaduse (JahiS) § 22 lg 2 alusel 2020/2021. jahiaastaks hundi (*Canis lupus*) küttemismahuks Eesti Vabariigi territooriumil esimese osana kokku 140 isendit, mis jaguneb 20 ohjamisala vahel vastavalt käskkirja lisale 1. Käskkirja kohaselt on Keskkonnaametil pärast Keskkonnaagentuuri poolsete ettepanekute tegemist õigus käskkirjaga kehtestatud huntide küttemismahu ja ohjamisalade

piire muuta. Käskkirja kohaselt on keelatud pidada jahti töötavate telemeetriliste märgistega varustatud huntidele ning nende gruppidele. Hundi küttimismahust kinnipidamise tagamiseks kehtestati sama käskkirjaga ka hundijahi registreerimise ja hundi küttimisest teavitamise kord.

JahiS § 22 lg 2 kohaselt kehtestab mh hundi küttimismahu igal jahiaastal Keskkonnaamet, lähtudes Keskkonnaagentuuri ulukite seire aruandest (JahiS § 21 lg 4) ning jahindusnõukogu ettepanekust. Euroopa Liidus (EL) on hunt loodusdirektiivi (nõukogu 21.05.1992 direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta) alusel kaitstav liik, kelle osas on Eestile tehtud geograafiline erand ja liik on viidud direktiivi V lissasse, mis võimaldab seda tegevuskava põhiselt küttida. Suurkiskjate kaitse- ja ohjamise tegevuskavas aastateks 2012–2021 on ühe olulise eesmärgina ära toodud vajadus säilitada iga-aastaselt 15–25 kutsikatega hundikarja olemasolu enne jahihooaja algust. Aastatel 2013 ja 2014 korraldatud teadusuuringute tulemusel on moodustatud huntide küttimiseks ohjamisalad, mis järgivad loodusliku populatsiooni allüksusi, et küttimine oleks tõhusam. Alates 2018. a-st korraldatakse Eestis huntide küttimist ohjamisalade põhiselt, suunamaks küttimissurvet eelkõige kahjustus- ja loomakasvatuspriirkondadesse, säästes samal ajal loodusmaastikes elavaid ja kahjusid mittepõhjustavaid hundikarju. Selliselt on võimalik säilitada hundi asurkonna soodne seisund ja vähemalt piirkonniti tema ökoloogiline funktsioon, hoidudes samal ajal ülemäärastest kahjustest lambakasvatusele. Ohjamisalade moodustamisel on eelkõige arvestatud hundile sobivate elupaikade olemasolu ja nende sidusust.

Keskkonnaagentuuri seirearuande „Ulukiasurkondade seisund ja küttimissoovitus 2020“ kohaselt jäi küttimissurve hundile 2019. a-l kehvale lumeolude tõttu alla populatsiooni juurdekasvumäär. Seetõttu võib viimase 16 aasta keskmisi juurdekasvunäitajaid arvestades prognoosida pesakondade arvuks sügisel 32–34. Keskkonnaagentuuri täpsem ettepanek hundi küttimise korraldamiseks on esitatud seirearuande hilisemas lisas „Ettepanek hundi küttimise korraldamiseks 2020. aastal“, mille kohaselt on 20.10.2020 seisuga Eestis kindlalt teada 22 hundi kutsikatega pesakonna olemasolu ning hundi arvukus on 2019. a-ga võrreldes suurenenud, kuid lõplik andmestik pesakondade arvu ja leviku kohta selgub lumikatte saabudes. Sarnaselt varasemate aastatega teeb Keskkonnaagentuur ettepaneku kehtestada hundi küttimismaht mitmes osas: esimene osa hundi jahiaja alguseks ning teised jahiajal jooksvalt vastavalt kogunenud informatsioonile hundikarjade tegeliku arvu, leviku ja suuruse kohta ning küttimismahu esimese osa realiseerimisele ja kahjustustele. Tuginedes teadaolevate ja oletatavate pesakondade andmetele ning kahjustuste esinemisele, on küttimismahu esimese osa suuruseks 140 isendit. Ohjamise olulisemaks ja peamiseks eesmärgiks on tagada Mandri-Eestis 2021. a-ks keskmiselt 20 hundi pesakonna olemasolu koos populatsiooni võimalikult ühtlase jaotumisega sobilike elupaikade vahel, kusjuures säilima peaksid ennekõike suuremaid loodusmaastikke asustavad hundikarjad. Jahindusnõukogude ettepanekutes on kütitavate isendite koguarvuks 164, kuid need on osaliselt tehtud jahiaasta kui terviku kohta ning mõne ohjamisala osas ka kattuvad.

Seirearuande lisas ja jahindusnõukogude esitatud ettepanekuid küttimismahtude määramiseks ning ulukikahjustuste paiknemist ja olemasolu arvestades on otstarbekas kehtestada huntide küttimismahu esimese osana Eestis 140 isendit. Küttimismaht jaotatakse ohjamisalade jahipiirkondade vahel vastavalt Keskkonnaagentuuri ettepanekutele ja Keskkonnaameti kogutud andmetele ulukikahjustuste kohta jahipiirkondades 2020. a-l. Osadele ohjamisaladele (Hiiumaa, Pärnu-Viljandi, Saare, Tartu-Jõgeva ja Põhja-Läänemaa) huntide küttimismahtu esimeses osas ei kehtestata, sest neil aladel tervikuna märkimisväärsed hundikahjustusi ei esine ning puuduvad andmed huntide liialt kõrge arvukuse kohta. Neile aladele võidakse küttimismaht määrata teise osana, kui on kogunenud rohkem informatsiooni hundipesakondade paiknemise ja huntide liikumise ning lisanduvate kahjustuste kohta.

2. MTÜ Eesti Suurkiskjad esitas Tallinna Halduskohtule 22.11.2020 kaebuse Keskkonnaameti 29.10.2020 käskkirja nr 1-1/20/192 tühistamiseks ning **esialgse õiguskaitses taotluse**, milles palus peatada hundijaht kuni kohtuvaidluse lõppemiseni.

Vaidlustatud käskkiri annab loa 140 hundi küttimiseks, mis on *ca* pool Eesti populatsioonist. See raskendab hundi soodsa seisundi saavutamist Eestis (vt looduskaitseaduse (LKS) §-d 1 ja 3). Käskkirjas ega selle aluseks olnud dokumentides ei ole pööratud erilist tähelepanu sellele, et hundi seisund ei ole soodne. Keskkonnaametil tuleb hundijahti reguleerida teaduspõhiselt, kuid praegusel juhul ei ole seda tehtud. Jahti tuleb piirata seni, kuni hundi soodne seisund on Eestis teaduslikult tõestatud ja jahilubade väljastamine allub soodsa seisundi garanteerimisele. Käskkirja tühistamine ega selle kehtivuse peatamine ei võtaks võimalust rakendada huntide kõrvaldamist erilubade alusel, lähtudes konkreetsetest kahjukolletest. Eesti suurkiskjate ohjamiskavas ei ole rakendatud asjaomast Euroopa Liidu metoodikat (J. Linnell, V. Salvatori, L. Boitani. Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 2008), mille järgi ei ole soodsa seisundi kriteerium selgelt täidetud. Hundi populatsioon on viimastel kümnenditel pigem langustrendis ja Eesti hundi asurkonda hinnatakse vaid umbes 150–250 isendile, kellest suguküpsed emasloomi *ca* 25–34 ja isasloomi umbes sama palju. Seega esineb IUCN-i kriteeriumite järgi liigi suur väljasuremise risk (s.o kui suguküpsed isendeid on alla 250, siis on liik ohustatud, ning alla 50 suguküpsed isendiga populatsioon on juba kriitilises seisundis ehk väljasuremise äärel).

Tippökoloogide nõukogu hindas Fennoskandia populatsiooni soodsa seisundi indikaatoriks minimaalselt 500 paljuneva isendi olemasolu ja samas kogu populatsiooni soodsa suuruseks 3000–5000 hunti. Eesti hundipopulatsioon (isegi koos naaberriikidega) ei pea vastama täpselt neile parameetritele, kuid vaidlustatud käskkiri ja selle alusdokumendid ei sisalda teaduslikku analüüsi ja tõendeid Eesti hundiasurkonna sidususest välisriikide huntidega, vaid seda üksnes oletatakse. Teaduslikud uuringud teistes riikides ei kinnita selle oletuse tõe vastavust. Näiteks Soome hundi populatsioon seguneb Venemaa hundi populatsiooniga elujõulisuse aspektist liiga vähe ning oleks ebaloogiline, et Venemaast veel selgelt isoleeritum Eesti saaks naaberriikidest olulisemat täiendust. Pihkva ja Leningradi oblastites on hundi asustustihedus pigem väiksem või sarnane hundivaese Eestiga. Ka Soome hundi populatsiooni seisundi hinnangud põhinesid varem oletusel, et Soome saab tunduvalt täiendust Venemaalt, kuid geneetiline uuring tõestas hoopis vastupidist ja Soome väikesearvuline populatsioon vaevleb seetõttu inbriidingu küüsis. Väljasuremisohus oleva liigi soodsa seisundi eesmärgi saavutamine ei saa tugineda sellele, et kaitsemeetmeid rakendavad välisriigid, sest selle üle puudub Eestil kontroll (nt Euroopa Kohtu 10.10.2019 otsus kohtuasjas C-674/17, p 60). Kuigi hunt on Soomes rangemalt kaitstud kui Eestis, lasub mõlemal riigil kohustus tagada liigi soodne seisund oma territooriumil.

Eesti riiklikud arengukavad, mis lubavad hoida hundi arvukust suure väljasuremise ohu piiril, on vastuolus seadusega. Huntide täpne arvukus ei ole teada, mis oleks jahilubade väljastamise otsustamiseks elementaarselt vajalik. Paljunevate hundi isendite arvu hinnatakse käskkirja alusdokumendis maksimaalselt 34 emasloomale. Seega võimaldab käskkiri peaaegu kõigi paljunevate isendite tapmise ühe jahihooaja jooksul, v.a mõnedel ohjamisaladel. Paljunevate isendite äratundmine hundijahi ajal on raske või isegi võimatu. Keskkonnaagentuuri uuringud näitavad, et hundipopulatsiooni asustustihedus on languses. Küttimismahtude määramisel ei ole arvestatud elupaikade kadumisega (intensiivne metsaraie) ja huntidel esinevate haigustega (kärntõbi ja koerlastel esinev taud). Hundi küttimist ei ole suunatud kahjustuspiirkondadesse, vaid pigem piirkondadesse, kus on loodusmaastikel elavad hundikarjad (ja kus on hundijahiks sobivad tingimused). Küttimine vähendaks kahjustusi vaid siis, kui ta on suunatud realselt kahjustusi tekitavatele loomadele või vähemalt piirkondadesse, kus kahjustused võivad esineda.

3. Keskkonnaamet palus 03.12.2020 **seisukohas** jätta esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata, sest see on põhjendamata ja puudub kahjuliku tagajärje oht. Kaebaja on piirdunud üksnes paljasõnalise väitega, et vaidlustatud käskkirjaga võimaldatav hundijahi jätkamine ohustab liigi elujõulisust ja soodsa seisundi saavutamist. Euroopa Liiduga liitumisel Eestile tehtud geograafiline erand lubab Eestis hundi tegevuskava põhiselt küttida. Hundi küttimismahu kehtestamisel lähtub vastustaja kaitse- ja ohjamiskava eesmärkidest ning Keskkonnaagentuuri ettepanekust. Kaitse- ja ohjamiskava eesmärk on säilitada iga-aastaselt 15–25 kutsikatega hundikarja olemasolu enne jahihooaja algust (asurkonna ligilähedase üldarvukuse saamiseks võib pesakondade ehk kutsikatega hundikarjade arvu korrutada kümnega). See tagaks ühest küljest elujõulise hundi asurkonna säilimise Eestis ning teisalt hoiaks kontrolli all hundi tekitatud kahjustused põllumajandus- ja lemmikloomadele. Keskkonnaagentuuri ettepanekus 2020. a kohta on välja toodud, et seoses madala küttimisedukusega möödunud jahihooajal prognoositakse hundi arvukuse tõusu eeloleva jahihooaja alguseks 32–34 pesakonnani. Seda eeldusel, et hundi juurdekasvunäitajad on viimase 16 aasta keskmisel tasemel (aastatel 2012–2018 on juurdekasv olnud siiski keskmiselt 6% madalam). Keskmisest 20% võrra madalama juurdekasvu korral saab prognoosida 26 pesakonna olemasolu 2020. a sügisel. Ettepanekus on seatud eesmärgiks tagada Mandri-Eestis 2021. a kevadel keskmiselt 20 hundi pesakonna olemasolu koos populatsiooni võimalikult ühtlase jaotumusega sobilike elupaikade vahel. Seda eesmärki aitab saavutada hundi küttimine ohjamisalade põhiselt, mis suunab küttimissurve eelkõige kahjustus- ja loomakasvatuspriirkondadesse, säästes loodusmaastikes elavaid ja kahjusid mittepõhjustavaid hundikarju. Selliselt on võimalik säilitada hundi asurkonna soodne seisund ja vähemalt piirkonniti tema ökoloogiline funktsioon, vältides samal ajal ülemääraseid kahjusid näiteks lambakasvatusele. Huntidega seotud murdmisjuhtumeid oli 2019. aastal 216 (murti 569 lammast, 19 veist, 19 koera ja 3 kodukitse) ja 2020. aastal 1. detsembri seisuga 327 (murti 1020 lammast, 12 veist, 34 koera ja 6 kodukitse). Kahjustuste suurem hulk kinnitab hundi arvukuse tõusu, mitte vähenemist. Vaidlustatud käskkirjaga kehtestatud küttimismaht ja küttimise korraldus ei põhjusta Eestis hundi asurkonna sattumist ebasoodsasse olukorda ning küttimine on kahjustuste kontrolli all hoidmiseks teatud piirides jätkuvalt vajalik.

4. Tallinna Halduskohus rahuldab **07.12.2020 määrusega** MTÜ Eesti Suurkiskjad esialgse õiguskaitse taotluse osaliselt ja peatas Keskkonnaameti 29.10.2020 käskkirja nr 1-1/20/192 kehtivuse kuni käesolevas haldusasjas tehtava lõpplahendi jõustumiseni osaliselt, s.o 64 isendi osas, küttida võib kokku 76 isendit. Igal ohjamisalal, millele küttimismaht määrati, võib küttida pooled isendid, v.a. ohjamisalad, kus sätestati kütitavate isendite arvuks 3, 5, 15 ja 15. Nimetatud ohjamisaladel võib küttida vastavalt 2, 3, 8 ja 8 isendit.

Kaebajal on esialgse õiguskaitse vajadus, sest vaidlustatud käskkirja kehtivuse peatamata jätmisel on võimalik Eestis küttida 2020/2021. jahiaastal minimaalselt 140 hundi, mis toob ilmselgelt kaasa pöördumatud tagajärjed, mille hilisem kõrvaldamine on oluliselt raskendatud või võimatu. On ilmselge, et kui kindlalt on teada 22 hundi pesakonna olemasolu, mis tähendab, et kogu populatsiooni suurus on ca 220 hundi ja kui neist kütitakse 140 hundi, siis viiakse hundi populatsioon tasemele, mis ei vasta LKS § 1 lg-s 1 ja §-s 3 sätestatule ega Eesti poolt Euroopa Liidu ees võetud kohustustele. Isegi kui arvestada käskkirjas viidatud prognoosiga, et 2020. a sügisel on pesakondade arv 32–34 (s.o kokku 320–340 hundi), millest tuleks vastustaja andmete põhjal maha arvata veel ca 6%, siis 140 hundi küttimine olukorras, kus objektiivne ülevaade huntide tegelikust arvukusest puudub, ei välista kahjuliku tagajärje saabumise ohtu.

Praeguses menetlusetapis ei saa ka väita, et kaebus oleks ilmselgelt perspektiivitu. Kaebaja on valitsusväline keskkonnaorganisatsioon keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) § 31 lg 1 p 1 tähenduses, kelle kaebeõigus tuleneb KeÜS § 30 lg-st 1 ning kelle huvi põhjendatust või õiguste rikkumist eeldatakse. Kaebuses on selgelt ära näidatud, milliste seaduses sätestatud õiguste kaitseks kaebus esitatakse. Vaidlust ei ole selles, et vaidlustatud käskkirja andmise

seisuga ei ole huntide asurkonna suurus selge. Samuti ei nähtu, et käskkirjas oleks sellises mahus küttimeise lubamisel toetunud teaduspõhiste andmetele. Vastustaja võib olla siinkohal teinud kaalumisevea. Kaebaja viitab põhjendatult, et küttimeismahu määramisel tuleb hinnata hundi asurkonna suurus ning seda, kas asurkonna seisund on soodne, kuid sellist põhjalikuma analüüsi tegemist käskkirjast ei nähtu, mistõttu võib käskkiri olla õigusvastane. Kaalutusõiguse teostamist tuleb põhjalikumalt kontrollida edasise menetluse käigus, kuid kaebaja poolt välja toodud võimalikke rikkumisi arvestades ei saa kaebuse eduväljavaateid hetkel pidada ilmselgelt vähesteks.

Avalikuks huviks on hundi populatsiooni säilitamine koos tema ökoloogilise funktsiooniga, hoidudes samal ajal ülemäärastest kahjustest inimestele (sh loomakasvatusele). Võimalike kolmandate isikute huviks on pidada huntidele jahti. Keskkonnaameti avaldatud andmete järgi oli 2019/2020. jahiaasta hundi küttimeismahuks 84 isendit, kellest oli 29.02.2020 seisuga kütitud 64 hunti ja kütitud jäi 22 hunti. Seisuga 30.11.2020 on kütitud 120 isendit. 2018/2019. jahiaasta hundi küttimeismaht oli 60 isendit ja lisaks eriloaga 6 isendit, kes on kõik ka ära kütitud. Seega on hundi küttimeismaht viimasel paaril aastal olnud 60–84 isendit ning sellega on säilitatud hundi asurkond ca 22 pesakonda, mida on ohjamiskavas peetud piisavaks (s.o iga-aastaselt 15–25 kutsikatega hundikarja säilitamine). Vaidlustatud käskkirjaga on aga antud küttimeismaht 140 isendit ja seda alles esimeses osas. Juurde tuleb arvestada eriload ja järgmised küttimeismahud, mis jääb varasemate aastate praktika kohaselt umbes 20 isendi ringi. Seega, isegi kui eeldada, et hundi arvukus on tõusnud (mis ei ole samas tõendatud), ei taga küttimeismaht 140 isendit looduskaitsele huve liigi soodsa seisundi säilimiseks ega lähtu ettevaatusprintsipi, mis on ühtlasi avalik huvi ja millest tulenevalt võib asuda seisukohale, et esialgselt õiguskaitset on põhjendatud kohaldada ka avalikes huvides.

Eeltooduga põrkuvaks avalikuks huviks on vältida võimaliku kahju tekitamist huntide poolt inimestele (eelkõige loomakasvatajatele). Selleks, et tagatud oleksid mõlemad avalikud huvid, tuleb esialgse õiguskaitse taotlus rahuldada osaliselt, võimaldades küttimeida teatud arvu hunte, kuid tagades enne vaidluse lõppemist siiski ka kaebaja poolt edendatavate avalike huvide kaitse ja ettevaatusprintsipi järgimise. Taotluse osaline rahuldamine tagab ka võimalike kolmandate isikute huvide kaitse, võimaldades jahipidamist, kuigi vähendatud määras. Kuna kohus ei saa vastava ekspertiisi puudumise tõttu ise määrata täpsemalt ära ohjamispiirkondades küttimeida lubatud isendite arvu, lähtuvalt reaalsest vajadusest ja olukorrast, siis vähendab kohus jahtida lubatud isendite arvu proportsionaalselt kõigil ohjamisaladel. Määrus ei keela väljastada erilube huntide küttimeiseks piirkondades, kus selleks on vastav vajadus ning täidetud on seaduses sätestatud tingimused eriloo väljastamiseks.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD RINGKONNAKOHTUS

5. Keskkonnaamet palub 22.12.2020 **määruskaebuses** tühistada halduskohtu määrus ja jätta kaebaja esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata, jäädes varasemalt esitatud seisukohtade juurde. Halduskohus on hinnanud menetlusosaliste väiteid ebaõigesti ja ühekülgelt ning ei ole piisava põhjalikkusega analüüsinud Keskkonnaameti argumente ja on teinud seetõttu ekslikke järeldusi esialgse õiguskaitse vajaduse kohta. Kuna praegusel juhul puudub kahjuliku tagajärje oht, siis ei ole esialgse õiguskaitse kohaldamiseks alust. Kuigi on õige, et 140 hundi küttimeisel on tagajärjed, ei seata 140 hundi küttimeisega ohtu hundi asurkonna soodsat seisundit Eestis. Loodusdirektiivi art 1 p-s i toodud kriteeriume arvestades on hundi asurkond Eestis soodsas seisundis ning Euroopa Komisjon on pidanud Eesti poolt loodusdirektiivi art 17 alusel esitatud aruandeid ja hinnanguid sobivaks. Aastast 2002, mil võeti kasutusele praegune seiremetoodika ja küttimeisregulatsioon, on hundi arvukus suurenenud ligi kolm korda. Iga-aastased hundi küttimeismahud on sel perioodil kõikunud vahemikus 17–156 ning iga-aastased küttimeislimiidid

ja kaitsemeetmed on koostatud lähtuvalt hundi seirest tulenevast arvukusest ning eesmärgist seda vastavalt kas tõsta, säilitada või langetada. Tegevuskavaga püstitatud eesmärgid on seni suudetud järgida ning populatsioon on püsinud tegevuskava rakendusperioodi jooksul stabiilses ja soodsas seisundis. Keskkonnaagentuuri ettepanek lähtub kehtivast tegevuskavast ja kogutud seireandmetest. Keskkonnaametil ei ole võimalik hankida täpsemaid andmeid ja kui kohus peab seireandmeid ebapiisavaks, siis ei ole Keskkonnaametil võimalik täita temale JahiS § 22 lg-ga 2 pandud ülesannet kehtestada iga-aastane küttimismahud.

Viimase 16 aasta seire andmetele tuginevalt on hundile rakendatav säästlik küttimissurve (kütitavate isendite protsent sügisest arvukusest, mille juures taastub arvukus järgmiseks aastaks samas ulatuses) olnud keskmiselt 41%. Seda näitajat on kasutatud ka iga-aastastes hundi juurdekasvu prognoosides, mis on üheks aluseks hundi esmase küttimislimiidi väljatöötamisel. Kuna hundi juurdekasvu prognoosid on tegelikult juurdekasvust erinenud viimasel kaheksal aastal (kehtiva tegevuskava rakendusperioodil) kuni 20% ulatuses, on Keskkonnaagentuur selle võimaliku veaga arvestanud ka 2020/2021 küttimisettepaneku koostamisel. Nii on juhul, kui hundi tegelik juurdekasv 2020. a-l on 20% keskmisest madalam, hundi pesakondi 32 asemel 26. Sellisel juhul viiks 140 hundi küttimine järgmiseks aastaks arvukuse keskmise juurdekasvu korral 22 pesakonna tasemele. Juhul, kui kahel järjestikusel aastal (2020 ja 2021) peaks hundi juurdekasv olema 20% keskmisest madalam, jääks huntide arvukus 2021. a sügiseks 18 pesakonna tasemele, mis oleks jätkuvalt ülalpool soodsa looduskaitse seisundi alampiiri. Seega on Keskkonnaamet esmase küttimislimiidi 140 isendi määramisel lähtunud selgelt ettevaatusprintsipi, et vältida hundi populatsiooni looduskaitse seisundi ebasoodsaks muutumise riski. Seejuures on kolmele hundi ohjamisalale määratud küttimiskvoot null, eesmärgiga säilitada terviklikena vähemalt 6–7 suuremate loodusmaastikega seotud hundikarja.

Igal aastal jõuab hundi populatsioonis suguküpsesse ikka teatud kogus uusi isendeid. Nende esmasigijate lisandumine säilitab asurkonna juurdekasvu jätkusuutlikkuse, kompenseerides eelmisel jahihooajal kütitud sigivate isendite osa. Hundi toidubaas on praeguseks märgatavalt paranenud (2009–2011 rasketel talvedel oluliselt kahanenud metskitse arvukus on suuresti taastunud ja 2015–2017 sigade Aafrika katku tõttu vähenenud metssea arvukus on samuti selgelt tõusuteel) ning kärntõbi ei ole hundi sigimistäitajaid silmnähtavalt mõjutanud ja see ei ole väga oluline suremustegur (kärntõve tunnustega isendite osakaal küttimisvalimis on 2009–2019 olnud keskmiselt 18,8%). Kui praeguse jahihooaja küttimine jääb 72 (mitte halduskohtu märgitud 76) isendi tasemele, võib keskmiste juurdekasvunäitajate säilides prognoositav hundi arvukus 2021. a sügisel olla isegi üle 40 pesakonna. Kui hundi juurdekasvunäitajad jääksid 2020. või 2021. a-l või mõlemal aastal keskmisest 20% madalamaks, jääks pesakondade arv vastavalt 33–35 ja 26 tasemele, mis ületaks ühiskondliku kokkuleppena sündinud tegevuskavas soovitud. Hundi arvukuse tõusuga seoses on ennustatav ka kahjustuste suurenemine, mis oleks löök loomakasvatusele, riigi eelarvelistele vahenditele ja hundi mainele. Viimasel kümnel aastal on hundi arvukuse ja murtud lammaste arvu vahel olemas selge positiivne korrelatsioon. Kui küttida lubatakse vaid pool limiidist, tähendab see suuremaid kahjusid ja Keskkonnaametil tuleb anda rohkem erilube huntide küttimiseks väljaspool jahiaega, mis on bioloogilises mõttes väga halb aeg (s.o poegade kasvatamise aeg). Kliimasoojenemise tõttu on lumeolud Eestis väga heitlikud ning huntide küttimistingimused niigi raskendatud (2019/2020. jahiaastal jäi 22 hundi küttimata just lumeolude puudumise, mitte huntide vähesuse arvukuse tõttu).

Vaidlust võib pidada sisuliselt perspektiivituks. JahiS § 22 lg 2 kohaselt lähtub Keskkonnaamet hundi küttimismahu kehtestamisel Keskkonnaagentuuri koostatud seirearuandest (JahiS § 21 lg 4). Kuna vaidlustatud käskkiri tugineb seirearuandele, on selle aluseks olnud teaduspõhised andmed. Ebaõige on ka halduskohtu järeldus, et huntide asurkonna suurus ei olnud käskkirja andmise ajal selge. Keskkonnaametil ei ole põhjust seada kahtluse alla Keskkonnaagentuuri prognoosi, et 2020. a sügiseks on Eestis 32–34 hundipesakonda (vt seirearuande lk 83). JahiS

§ 21 lg 4 p 3 järgi on ulukiasurkonna seisundi prognoosimine Keskkonnaagentuuri pädevuses ja suurkiskjate puhul on asurkondade suurusele võimalik anda suhteliselt täpne hinnang. Hetkel on teada vähemalt 26 hundipesakonna olemasolu ning 140 isendi ära küttimine tagab ka Eesti poolt Euroopa Liidu ees võetud kohustuse täitmise. Kaebajal puudub Keskkonnaagentuuriga võrreldav teave hundi populatsiooni seisundi ja arvukuse adekvaatseks hindamiseks ning tema väide, et vastustajal puudub hundi arvukuse kohta piisav teave, ei ole põhjendatud. Vaidlustatud käskkirja andmise aluseks olid teaduspõhiselt koostatud tegevuskava ning ulukite seirearuanne ja küttimissoovitus, samuti hundikahjustusandmed ja jahindusnõukogude ettepanekud, mis oli huntide küttimismahu määramiseks piisav. Lisaks on küttimismahtude määramisel arvestatud Eestis teaduspõhiselt moodustatud 20 hundi ohjamisalaga. Vaidlustatud käskkirjaga on lisaks kehtestatud vaid esmane küttimismaht, mida jahihooaja jooksul vajaduse korral korrigeeritakse vastavalt lisanduvale informatsioonile hundikarjade tegeliku arvu, leviku ja suuruse kohta. Huntide üleküttimise ohu korral saab Keskkonnaamet küttimismahtu alati jooksvalt vähendada. Eesti hundipopulatsiooniga (200–260 isendit) võrreldava suurusega Läti hundipopulatsiooni (200–400 isendit) seisundit hinnatakse juurdekasvu tõttu samuti heaks, kuigi Lätis on hundijahi korraldus Eestiga võrreldes oluliselt liberaalsem ja vähem teaduspõhine (jahiaeg kestab 15. juulist kuni 31. märtsini, ohjamispiirkondi ei moodustata, 2020/2021. jahiaastal võib küttida 280 isendit) ning viimasel kümnel aastal on Lätis kütitud stabiilselt üle 200 hundi (206–280 isendit).

Kaebaja on erialakirjanduses toodud seisukohti tõlgendanud meelevaldselt. Viidatud Euroopa Komisjoni kinnitatud juhend ei ole õigusakt ning kaebaja hinnangud põhinevad vananenud andmetel. 2020. a ulukite seirearuande kohaselt on Eestis pruunkaru ja hundi arvukus stabiilne või jätkuvas tõusutrendis ning madalaks hinnatakse vaid ilvese arvukust, mistõttu ei ole ilveste küttimiseks viimastel aastatel küttimismahtu eraldatud. Tegevuskavas on muu hulgas välja toodud, et Eesti hundipopulatsiooni efektiivne suurus võib jääda väiksemaks, kui geneetilise mitmekesisuse lühiajaliseks säilimiseks vajalik 50 isendit. Samas on hundi arvukus kõrge nii Lätis kui ka Venemaal Pihkva ja Leningradi oblastites ning levikutõkete puudumise tõttu võib niivõrd suure liikuvusega liigi puhul eeldada populatsioonide vahel geneetiliselt efektiivse geenisiirde toimumist. Sõltumata rakendatavatest kaitsemeetmetest, ei saa Eesti territooriumi väiksust ja hundi suurt territooriumivajadust arvestades Eesti hundipopulatsioon eraldivõetuna kunagi olema kõiki IUCN-i kriteeriume arvestades väljaspool ohustatuse taset. Seetõttu tulebki hundi populatsiooni seisundit hinnates vaadelda populatsiooni laiemas geograafilises skaalas riigiülel. Kaebaja toodud võrdlus Soome hundipopulatsiooniga ei ole asjakohane, sest Eesti hundipopulatsioon kuulub Balti populatsiooni hulka (hõlmab ca 3600 isendit Eestis, Lätis, Leedus, Poola põhjaosas, Valgevenes, osas Ukrainast ja Venemaa lääneosas), millel puuduvad igasugused kokkupuuted Karjala hundipopulatsiooniga (hõlmab ca 750 isendit Soomes ning Venemaa Karjala ja Murmanski oblastites). Idasuunaline migratsioon on leidnud kinnitust piirivalve poolt nii Kagu-Eestis kui ka Kirde-Eestis, samuti ühe GPS-kaelusega isendi jälgimisel. Kuna Eesti lõunapiiril puuduvad igasugused levikutakistused, toimub tõenäoliselt veelgi aktiivsem migratsioon lõuna suunal, mida kinnitab samade geneetiliste alamgruppide olemasolu Eestis ja Lätis. Geenisiirde ulatust Balti hundipopulatsiooni eri osade vahel ei ole täpsemalt uuritud, kuid olemasolevate teadmiste põhjal saab Eesti hundipopulatsiooni pidada siiski avatuks. Looduskaitseeadus rakendub eelkõige kaitsealustele liikidele, kuid hunt ei ole Eestis kaitse alla võetud ning tema arvukust võib reguleerida sarnaselt teistele jahilukitele. Kuulumine loodusdirektiivi V lisasse nõuab üksnes, et reguleerimist korraldatakse tegevuskava alusel. Kui tegevuskavas toodud eesmärgid täidetakse, siis ei ole alust väita, et kaitsemeetmeid rakendaksid Eesti asemel välisriigid. Tegevuskava on koostatud valdkonna parimate teadlaste, vastutavate ametnike ja huvirühmade koostöös eesmärgiga säilitada asurkondade soodne looduskaitseline seisund.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

6. Keskkonnaameti määruskaebus tuleb võtta HKMS § 207 lg 1 alusel menetlusse. Määruskaebuse esitamine on seaduse kohaselt lubatud (HKMS § 252 lg 7), määruskaebus on tähtaegne (HKMS § 204 lg 1) ning vastab HKMS §-des 52–54 ja 205 toodud nõuetele. Haldusajast määruskaebuse esitamine on lõivuvaba (HKMS § 104 lg 1 ja riigilõivuseaduse § 22 lg 1 p 9). Määruskaebuse kiiremaks lahendamiseks ei pea ringkonnakohus vajalikuks nõuda kaebajalt selle kohta täiendavat seisukohta, vaid arvestab tema poolt varem avaldatuga. HKMS § 210 lg 1 alusel lahendab määruskaebuse üks ringkonnakohtunik.

7. Seonduvalt määruskaebusele lisatud Eesti Jahimeeste Seltsi 15.12.2020 pöördumisega selgitab ringkonnakohus, et kuigi MTÜ Eesti Suurkiskjad on asutatud 06.11.2020 (registrisse kantud 16.11.2020) ehk alles pärast vaidlustatud Keskkonnaameti 29.10.2020 käskkirja nr 1-1/20/192 andmist ja tõenäoliselt vähemasti osaliselt just selle haldusakti vaidlustamiseks, on halduskohus põhjendatult märkinud, et kaebaja on käsitatav keskkonnaorganisatsioonina KeÜS § 31 lg 1 p 1 tähenduses, kelle kaebeõigus tuleneb KeÜS § 30 lg-st 2. Põhikirja p 2.1 järgi on kaebaja eesmärk Eesti suurkiskjate (karu, ilves, hunt) kaitse, nende liikide jätkusuutliku arvukuse tagamine Eestis ja elupaikade säilitamine. Tegemist on selgelt keskkonnakaitselise eesmärgiga (loodusliku mitmekesisuse kaitse) ja vaidlustatud haldusakt on sellega otseselt seotud, mistõttu tuleb kaebaja huvi põhjendatust või õiguste rikkumist eeldada (KeÜS § 30 lg 2). Ehkki tegemist on asja asutatud ühinguga, kelle puhul ei ole võimalik rääkida suurest liikmete arvust, väljakujunenud organisatsioonist ega ka senisest tegevusest, tuleb arvestada, et ühenduse põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks kavandatud tegevused (nt kampaaniad, meediatöö, koolitused, suhtlemine erinevate ühiskonnagruppidega, uuringute korraldamine, asjaomaste arengukavade väljatöötamisel osalemine) ei nõua tingimata suurt liikmete arvu ega laiaulatuslikku organisatsiooni ning seetõttu ei saa eeldada, et kaebaja poleks võimeline oma põhikirjalisi eesmärke ellu viima (KeÜS § 31 lg 3). Ringkonnakohus peab lisaks oluliseks, et kaebaja põhikirja p 3.1 kohaselt saavad ühingu liikmeteks olla kõik täisealised füüsilised isikud ja juriidilised isikud ning ühingu avatus aitab samuti kaasa tema eeldatavale võimele kaitsta avalikke huve. Kuna kaebajal on kaebeõigus, siis on tal õigus taotleda ka esialgse õiguskaitse kohaldamist (HKMS § 249 lg 5) ning kuivõrd esialgse õiguskaitse abinõude rakendamise või rakendamata jätmise otsustab kohus kaalutusõiguse alusel, siis näeb HKMS § 254 lg 3 ette, et esialgse õiguskaitse määruse õiguspärasest täitmisest ei saa üldjuhul tuleneda kahju hüvitamise nõudeid (v.a kui esialgse õiguskaitse kohaldamine saavutati kohtu pahatahtliku eksitamisega).

8. Esialgne õiguskaitse on ajutine abinõu, mida kohus kohaldab isiku õiguste kaitsmiseks enne põhiasjas peetava kohtuvaidluse lõppu, s.o kohtumenetluse ajaks. Esialgse õiguskaitse kohaldamiseks peab kaebajat ähvardama tagajärg, mille kõrvaldamine põhiasjas tehtava hilisema kohtulahendiga on võimatu või ebamõistlikult raske. Kaebus ei tohi seejuures olla ilmselgelt perspektiivitu. Faktilised ja õiguslikud asjaolud võivad aga esialgse õiguskaitse taotluse lahendamise ajal olla veel ebaselged. Esialgse õiguskaitse kohaldamisel peab kohus HKMS § 249 lg-te 1 ja 3 järgi arvestama kaebuse eduväljavaateid ning erinevate lahenduste tagajärgi kaebajale, avalikule huvile ja kolmandatele isikutele (Riigikohtu 27.06.2017 määrus nr 3-3-1-19-17, p 15). Vajaduse korral tuleb esialgset õiguskaitset kohaldada ka siis, kui pöördumatute tagajärgede saabumine pole kindel (nt Riigikohtu 11.12.2020 määrus nr 3-20-605, p 11).

9. Ringkonnakohus märgib esmalt, et määruskaebuses on põhjendatult juhitud tähelepanu halduskohtu eksimusele esialgse õiguskaitse määruse järgi lubatud küttemismahu määramisel. Nimelt lubas halduskohus igal ohjamisalal, millele küttemismahut määrati, küttila pooled

isendid ning nendel ohjamisaladel, kus küttimeisimaht oli määratud paaritu arvuga, lubati küttimeida 50% + 1 isend. Kokku 20 ohjamisalast oli küttimeisimaht määratud 15 ohjamisalal. Halduskohtu esitatud kriteeriumite põhjal tuleb lubatud küttimeisimahuks kokku 72 isendit, mitte 76 isendit, nagu halduskohus on ise märkinud. Seega ei ole määrus korrektne ka selles osas, et käskkirja kehtivus on peatatud 64 isendi osas, vaid tegelikkuses hõlmab peatamine 68 isendit.

10. Kaebuse põhiväiteks võib pidada seda, et kaebaja hinnangul ei ole hundi populatsioon Eestis soodsas seisundis, vaid väljasuremise ohu piiril, ning hundi küttimeisimahu määramine ei toimu teaduslikult põhjendatud alustel (sh puudub täpne ülevaade huntide arvukusest) ja küttimeist ei ole suunatud mitte tegelikesse kahjustuspiirkondadesse, vaid küttimeitakse pigem loodusmaastikel elavaid hundikarju, mis tekitab omakorda probleemseid hunte. Halduskohus on leidnud, et kui kindlalt on teada 22 hundi pesakonna olemasolu (kokku ca 220 hunti), siis 2020/2021. jahiaastal 140 isendi küttimeise korral viiakse hundi populatsioon allapoole liigi soodsat seisundit. Samuti leidis halduskohus, et isegi kui lähtuda prognoosist, et jahiaasta alguseks on pesakondade arv 32–34 (kokku ca 320–340 hunti), millest tuleb maha arvata veel ca 6% (s.o tegelikult on kokku ca 300–320 hunti), ei välistaks 140 hundi küttimeine kahjuliku tagajärje saabumise ohtu, sest puudub objektiivne ülevaade huntide tegelikust arvukusest.

11. Hundi ja teiste suurkiskjate kaitse ja ohjamise korralduse aluseks on vastav tegevuskava („[Suurkiskjate \(hunt *Canis lupus*, ilves *Lynx lynx*, pruunkaru *Ursus arctos*\) kaitse- ja ohjamise tegevuskava aastateks 2012–2021](#)“). Küttimeisimahtude määramisel on lähtutud teadusuuringute põhjal Eestis moodustatud hundi ohjamisaladest (vt „[Maastiku tsoneerimine hundi erineva ohjamisintensiivsusega aladeks](#)“, 2013; „[Suurkiskjate ohjamisalade loomise otstarbekus ja võimalused](#)“, 2014) ning Keskkonnaagentuuri seirearuandest „[Ulukiasurkondade seisund ja küttimeissoovitus 2020](#)“ ja selle lisast „[Ettepanek hundi küttimeise korraldamiseks 2020. aastal](#)“. Ringkonnakohtu hinnangul ei ole põhjendatud väita, et hundi küttimeisimahtude määramine ei toimu teaduspõhiselt. Halduskohus ja kaebaja on omistanud põhjendamatult määrava tähenduse asjaolule, et hundi tegelik arvukus ei ole täpselt teada ja 20.10.2020 seisuga oli kindlalt teada üksnes 22 hundi pesakonna olemasolu (ca 220 isendit). Pole õige järeldada, et kui hinnang liigi asurkonna seisundile (sh arvukusele) põhineb osaliselt pikaajalistest seireandmetest lähtuval prognoosil, siis ei tugine küttimeisimahu kehtestamine teaduspõhiste andmetele. Seirearuande sissejuhatuses nähtuvalt on küttimeisettepaneku aluseks hinnang liigi asurkonna jahihooaja eelsele seisundile, mis põhineb erinevate meetoditega kogutud andmete (nt küttimeisstatistika, ruutloendus, jahimeeste hinnang arvukusele, ulukivaatlused, ulukikahjustused, küttimeid isendite info) võrdleva analüüsi põhjal tuvastatud muutustele asurkonna seisundis (levik, arvukus, sooline-vanuseline struktuur) ja prognoositud juurdekasvul.

12. Seirearuande (lk 83) kohaselt on hundi asurkonna potentsiaalne juurdekasvumäär olnud ca 40% (kõikudes aastati vahemikus 30–50%). Kuna hundi küttimeisimise on viimasel paaril aastal olnud keskmistest juurdekasvunäitajatest oluliselt madalam (2019/2020. jahiaastal 32% ja 2018/2019. jahiaastal 26%), selgitab see 2020/2021. jahiaasta alguseks prognoositud senisest märksa suuremat pesakondade arvu (32–34) ja varasemast oluliselt suuremat küttimeislimiiti. Seirearuandes oli algselt prognoositud isegi 170–200 isendi küttimeise vajadust, et taastada hundi arvukus 2021. a-ks soovitud suurusjärgus. Hundi küttimeisettepaneku I osa kohaselt on ohjamise eesmärk tagada Mandri-Eestis 2021. a-ks keskmiselt 20 hundi pesakonna olemasolu koos populatsiooni võimalikult ühtlase jaotumusega sobilike elupaikade vahel, kusjuures säilima peaksid ennekõike suuremaid loodusmaastikke asustavad hundikarjad. Samuti on eesmärgiks kahjustuste vähenemine võrreldes 2020. a-ga. Juhuks, kui küttimeisimise peaks osutama prognoositust kõrgemaks (s.o küttimeine ületama tegelikku juurdekasvu), on kolmes Mandri-Eesti ohjamispiirkonnas (Pärnu-Viljandi, Tartu-Jõgeva, Põhja-Läänemaa) määratud esmaseks küttimeislimiidiks 0, et tagada minimaalne jahist puutumata karjade jaotus.

13. Tegevuskavas (p 8, lk 66) on püstitatud üldine eesmärk säilitada iga-aastaselt 15–25 kutsikatega hundikarja (asurkonna üldsuurus *ca* 150–250 isendit) olemasolu enne jahihooaja algust (sügisel) ning nähtud ette, et selle vahemiku piires määratakse iga-aastased eesmärgid vastavalt seire tulemustele ning see sõltub peamiselt loodusliku toidubaasi seisundist ja kahjustuste suurusest. Hundi arvukust hoitakse selles vahemikus jahipidamisega. Samuti on tegevuskava eesmärgiks vähendada suurkiskjate tekitatavaid kahjustusi, rakendades efektiivselt vara kaitseks välja töötatud abinõusid ja suunates ohjamise kahjustuspiirkondadesse. Selleks nägi tegevuskava p 10.3.7 ette vastava uuringu teostamise, millest tuli tegevuskava p 10.5.4 kohaselt edaspidi huntide küttimise korraldamisel lähtuda. Hundi ohjamisalade moodustamisel on lähtutud põhimõttest, et hunte on mõttekas hoida piirkondades, kus nende arvukus on suhteliselt kõrge, kuid samas on kahjustused kariloomadele vähesed (vt tsoneerimise uuringu aruande p 5.1).

14. Kuna vaidlusaluse käskkirjaga on hundi küttimismaht määratud 2020/2021. jahiaastaks, mis hundi puhul kestab 01.11.2020–28.02.2021 (vt JahiS § 8; keskkonnaministri 28.05.2013 määruse nr 32 „Jahieeskiri“ § 5 lg 2), siis on selge, et esialgse õiguskaitse jätkuva rakendamise korral saavutaks kaebaja sisuliselt oma eesmärgi (osaliselt) juba enne asja sisulist lahendamist, sest ilmselgelt ei ole võimalik asjas tehtava kohtuotsuse jõustumine enne käimasoleva jahiaasta lõppu. Sellistel asjaoludel peaks esialgse õiguskaitse kohaldamiseks esinema ülekaalukas vajadus ning samas ei tohiks pöördumatute õiguslike või faktiliste tagajärgede loomine tekitada avalikule huvile või kolmandatele isikutele olulist kahju (nt Riigikohtu 22.09.2014 määrus nr 3-3-1-59-14, p 19). Olukorras, kus suurkiskjate (sh hundi) kaitset ja ohjamist on juba ligi 10 aastat korraldatud sama tegevuskava alusel ning sellega on kaasnenud iga-aastane seire, ei piisa tegevuskavas seatud eesmärkide põhjendatuse kahtluse alla seadmiseks pelgalt paljasõnalisest väitest, et see ei taga hundi asurkonna soodsat seisundit. Kaebuses viidatud Euroopa Kohtu 10.10.2019 otsuses kohtuasjas C-674/17, *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (p-d 60–61) on küll märgitud, et liigi seisundi ja kavandatava tegevuse mõju hindamisel ei saa võtta arvesse asjaomase populatsiooni loodusliku levila seda osa, mis ulatub kolmanda riigi territooriumile, keda ei seo EL-i õigusest tulenevad kaitsekohustused, kuid EL-i piires saab siiski arvestada ka liigi looduslikku levilat laiemalt, sh piiriülevalt (vt täpsemalt kohtujurist H. Saugmandsgaard Øe 08.05.2019 ettepanek kohtuasjas C-674/17, p-d 77–88).

15. Euroopa Komisjoni tellitud raporti „[Key actions for Large Carnivore populations in Europe](#)“ (2015) kohaselt hõlmab huntide Balti populatsioon EL-i liikmesriikides (st jättes välja Valgevene, Ukraina loodeosa ja Venemaa lääneosa, millega koos oleks populatsiooni üldarvukus *ca* 5000 isendit) *ca* 900–1400 isendit (sh Eestis 20%, Lätis 20%, Leedus 30% ja Poolas 30%) ning populatsiooni seisund on stabiilne ja vastab [IUCN-i punase nimekirja](#) kategooriale LC (*least concern*) ehk ei kvalifitseeru ohustatuks (lk 47). Eeltoodust tulenevalt ei ole asjakohased kaebaja paralleelid Karjala (Soomes *ca* 150 isendit) ega Skandinaavia (Rootsis ja Norras kokku 250–300 isendit) hundipopulatsioonidega, mille seisund on eeltoodud raportis märgitud IUCN-i punase nimekirja kategooriate järgi EN (*endangered*) ehk ohustatud. Põhjendatud ei ole ka väide, et kuna geneetilisi uuringuid on seni tehtud piiratud ulatuses, siis ei saa eeldada Eesti hundipopulatsiooni seotust Venemaa ja Läti populatsioonidega. Näiteks Keskkonnaagentuuri aruande „[Hundi elupaigakasutus ja toitumine. Rakendusuuringu kaheksas vahearuanne](#)“ (2020) kohaselt jõudis üks 2019. a sügisel Soomaa rahvusparkis jälgimisseadmega varustatud noor hunt oma sünnipaigast lahkudes lõpuks välja Venemaale, asudes püsivalt elama Ust-Luganski piirkonda. Puudub mõistlik põhjus arvata, et selline huntide liikumine oleks vaid ühesuunaline. Keskkonnaagentuuri aruande „[Geneetiliste meetodite kasutamine Eesti hundipopulatsiooni demograafilistes uuringutes](#)“ (2015) kohaselt ei ole Eesti huntide puhul sugulussigimist ehk inbriidingut tuvastatud (lk 4).

16. Kaebaja väited, et kütitakse eelkõige tugevaid karjasid (s.o neid lõhkudes) ja võimalik on peaaegu kõigi paljunevate isendite äraküttimine samal jahihooajal (v.a neil ohjamisaladel, kus ei ole küttimismahtu määratud), on üksnes oletuslikud. Seirearuandest ei saa järeldada, et hundi asustustihedus oleks languses, vaid just vastupidi. Kuna 2018/2019. jahiaastal kütiti 60 hunti + 6 eriloaga (küttimislimiit oli 65 isendit) ja 2019/2020. jahiaastal kütiti 64 hunti + 1 eriloaga (küttimislimiit oli 86 isendit) ning juba 2019. a sügisel oli hundi pesakondade arvuks 25 ehk saavutatud tegevuskavas ettenähtud ülempiir, siis on liigi keskmist juurdekasvu arvestades põhjendatud järeldada, et huntide üldine arvukus on tõusuteel. Näiteks halduskohtu viidatule eelneval kolmel jahiaastal (2015–2017) kütiti Eestis igal aastal üle 100 isendi, kuid huntide arvukus ei langenud kordagi alla 20 pesakonna, mis on seatud ka 2020/2021. jahiaasta ohjamiseesmärgiks (Mandri-Eesti osas, kuna Saare- ja Hiiumaal uusi pesakondi ei olnud ning küttimismahtu ei määratud). Seirearuande kohaselt kinnitasid bioproovid, et 2019/2020. jahiaastal kütiti ära vähemalt viis karja juhtemast (võib-olla ka rohkem, kuna osa bioproove puudus või olid puudulikud) ja üks hukkus autoavariis, kuid kokkuvõttes ei ole siiski usutav, et kõik või isegi suur osa paljunevatest isenditest kütitaks ära samal jahihooajal. Lisaks jõuab igal hooajal suguküpsesse ikka uusi isendeid. Seirearuandest nähtuvalt ei ole kärntõbi hundi sigimisedukust mõjutanud ja see ei ole ka hundi puhul oluliseks suremusteguriks. Seega jääb arusaamatuks kaebaja etteheide, et küttimismahu määramisel ei ole arvestatud huntidel esinevate haigustega. Samuti jääb üldsõnaliseks väide, et arvestatud ei ole huntide elupaikade kadumisega. Kuna küttimismaht on määratud ohjamisalade põhiselt, mille moodustamisel on lähtutud just eesmärgist soodustada huntide paiknemist aladel, kus on neile sobivamad tingimused, ja suunata küttimissurve eelkõige neile aladele, kus esineksid tõenäolisemalt kahjustused, siis on ainetu kaebaja etteheide, et küttimine on suunatud just suurematel loodusmaastikel elavatele hundikarjadele. Pole tõenäoline, et hundi kui hea sigimis- ja kohanemisvõimega liigi asurkonna ohjamine saaks tõhusalt toimida vaid nn nuhtlusisendite kütimisena, sest see ei aitaks vältida kahju tekitamist, vaid üksnes kahju edasist suurenemist, ning teisalt tähendaks see ilmselt suures osas loobumist küttimise senisest ajalisest piirangust. Kuna suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava peaks 2021. a-l uuendatama, siis on kaebajal võimalik esitada selle raames oma üldisemad vastuväited huntide kaitseks ja ohjamiseks kavandatavate tegevuste asjakohasuse ja piisavuse küsimuses.

17. Õige on see, et kiskjakahjude vältimise ainus meetod ei tohiks olla kiskjate kütimine ja loomapidajaid tuleks motiveerida rakendama ka muid kaitseabinõusid. Samas tuleb tõdeda, et seda ongi tehtud. LKS § 61 lg 2 alusel kehtestatud keskkonnaministri 10.09.2008 määruse nr 40 „Looma tekitatud kahju hindamise meetodika, kahju hüvitamise täpsustatud ulatus ja hüvitamise kord ning kahjustuste vältimise abinõudele tehtud kulutuste hüvitamise täpsustatud ulatus ja kord“ § 8 lg 4 kohaselt võetakse suurkiskja tekitatud kahju hüvitamisel omaniku omavastutuse osa määramisel arvesse ka vara kaitseks kasutatud kahjustuse vältimise abinõude efektiivsust ning sama määruse § 9 lg 4 kohaselt hüvitist ei maksta, kui vara kaitseks ei ole kaitseabinõusid rakendatud. LKS § 61 lg 4 ja viidatud määruse § 10 näevad ette ka võimaluse hüvitada riigi poolt osaliselt kulutused (kuni 50% ulatuses, kuid mitte rohkem kui 3200 eurot ühe majandusaasta kohta), mis on tehtud kahjustuste vältimiseks abinõude rakendamiseks. Kas need mehhanismid on eesmärkide saavutamiseks piisavad, ei ole praeguse vaidluse esemeks, kuid kindlasti ei saa väita, et mh huntide kaitse ja ohjamise korraldus põhineks ainult kütimisel.

18. Eeltoodud põhjustel ei ole kaebuse eduväljavaated ringkonnakohtu hinnangul kuigi head ning esialgse õiguskaitse kohaldamiseks (sh piiratud ulatuses) ei esine sedavõrd tungivat vajadust, mis kaaluks üles huntide ettenähtud mahus kütimata jätmisega tõenäoliselt kaasneva kahju avalikule huvile (riigi rahaline kulu kiskjakahjude hüvitamiseks) ja kolmandatele isikutele (hundi tekitatud kahjusid kannatavad loomaomanikud). Keskkonnaamet on veenvalt

näidanud, et isegi juhul, kui juurdekasv jääks 2020. ja 2021. a-l keskmisest 20% madalamaks, ei kahandaks 140 isendi kütmine 2020/2021. jahiaastal hundi asurkonda sellisel määral, et 2021. a sügiseks ei mahuks see enam tegevuskavas ettenähtud optimaalsesse vahemikku (15–25 pesakonda). Olukorras, kus 2019. a sügisel oli Eestis kokku ca 250 hunti ja neist kütiti 2019/2020. jahiaastal 65 isendit, ei saaks isegi keskmisest oluliselt madalama juurdekasvu prognoosi puhul mõistlikult eeldada, et 2020. a sügisel ei ole hunte rohkem kui kindlalt teadaolevad ca 220 isendit (määruskaebuses on Keskkonnaamet märkinud, et nüüdseks on kindlalt teada vähemalt 26 pesakonna ehk ca 260 hundi olemasolu). Täpsema ülevaate saamine hundi asurkonna suuruselt on olnud lumikatte puudumise tõttu raskendatud. Samas on Keskkonnaamet esitanud andmed, et huntide tekitatud kahjustuste ulatus on 2020. a-l oluliselt suurenenud, võrreldes 2019. a-ga, mis kinnitab samuti huntide arvukuse tõusu. Seirearuandest (lk 30, lk 43, lk 66) nähtuvalt on hundi peamiste saakloomade arvukus jäänud kas senisele kõrgele tasemele (metskits) või selgelt suurenenud (metssiga), mistõttu ei esine ka nähtavat põhjust, miks ei peaks hundi asurkonna juurdekasv olema vähemalt keskmisel tasemel. Kuigi põdra arvukust on viimastel aastatel intensiivsema kütimisega teadlikult langetatud (metsa- ja liikluskahjude vähendamiseks), ei mõjuta see väga oluliselt hundi toidubaasi seisundit, millel domineerib praegusel ajal selgelt metskits (vt hundi elupaigakasutuse ja toitumise uuringu 2020. a vahearuanne, joonis 12).

19. Ringkonnakohus peab täiendavalt oluliseks, et Keskkonnaamet on vaidlustatud käskkirja andnud muutmisreservatsiooniga, mis jätab vastustajale võimaluse andmete täpsustumisel küttimismahtu vajaduse korral jahihooaja keskel ka vähendada. Keskkonnaameti avaldatud [operatiivsete küttimisandmete](#) kohaselt on 31.12.2020 seisuga kütitud 51 isendit + 1 eriloaga. Tähtsust ei oma asjaolu, et käskkirjaga on määratud alles hundi küttimismahu esimene osa, sest täiendavat küttimismahtu ei pruugita üldse määrata ning kaebajal on vajaduse korral võimalik seda eraldiseisvalt vaidlustada. Samuti ei ole põhjendatud eeldada JahiS § 23 lg 4 kohaselt antavate erilubade alusel väljaspool küttimislimiiti või jahiaega kütitavate nn nuhtlusisendite arvu säilimist viimaste aastatega samal tasemel, sest suurem küttimismaht peaks eelduslikult just vähendada erilubade väljastamise vajadust. Esialgse õiguskaitse jätkuva kohaldamise korral võiks seevastu prognoosida hoopis vajadust väljastada erilubasid senisest oluliselt rohkem ja see omakorda tingiks huntide senisest suurema küttimise väljaspool jahiaega, mida ei saa pidada bioloogiliselt põhjendatuks.

20. Eelneva põhjal tuleb Keskkonnaameti määruskaebus rahuldada ja Tallinna Halduskohtu 07.12.2020 määrus tühistada. Ringkonnakohus teeb asjas uue määruse, millega jätab MTÜ Eesti Suurkiskjad esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata.

(allkirjastatud digitaalselt)